

Institutul „Ovidiu Șincai”

București, str. Atena nr. 11, sector 1
Tel. 230. 24.34, 230.24.74, 231.55.22, fax: 231.55.23, site: www.fisd.ro,
email: isd@rdsmail.ro

Raport de analiză politică

Analiza Strategiei de Securitate Națională a României

București, 9 martie 2006

CUPRINS

I. Critica internă a documentului

- a) Formă și stil**
- b) Conținut, concepte**
- c) Filosofia Strategiei de Securitate Națională**

II. Analiza comparativă

- a) Comparația dintre Proiectul Administrației Prezidențiale și SSNR (ediția 2002)**
- b) Comparația dintre Proiectul Administrației Prezidențiale și alte strategii de securitate**

III. Concluzii și recomandări

Prezentul raport de analiză politică reprezintă reflexia critică a Institutului „Ovidiu Șincai” asupra proiectului **Strategiei de Securitate Națională a României**, așa cum a fost el prezentat în ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării din 21 februarie 2006. Considerăm că, asemenea acestei analize, o dezbatere asupra proiectului Strategiei de Securitate Națională a României este extrem de importantă, deoarece documentul relevă opțiunea strategică a unei națiuni și se va reflecta asupra fiecărui cetățean al acestei țări. Faptul că acest proiect a făcut deja obiectul unor ample polemici în mass-media, demonstrează interesul pe care-l suscită. Demersul Institutului „Ovidiu Șincai” derivă tocmai din acest interes, iar Raportul de analiză pe care-l prezentăm își propune să aducă în dezbaterea publică propriile observații asupra proiectului Administrației Prezidențiale. Metodele de analiză utilizate în acest Raport sunt, în principal, critica internă a documentului și cercetarea comparativă. Proiectul Strategiei de Securitate Națională a României este comparat cu *Strategia de Securitate Națională a României* (ediția 2002), *Strategia de Securitate Europeană*, (Bruxelles, 12 decembrie 2003), *Strategia de Securitate Națională a Statelor Unite ale Americii* (septembrie 2002), *Conceptul de Securitate Națională al Federației Ruse* (10 ianuarie 2000), *Strategia de Securitate Națională a Republicii Polonia* (Varșovia, 22 iulie 2003).

Ce este o strategie de securitate națională?

O strategie de securitate națională este un document de poziție - de regulă sintetic și accesibil - care, pornind de la identificarea elementelor esențiale ale identității unei națiuni, stabilește: interesele și obiectivele principale ale acesteia pe termen lung; acțiunile prioritare de natură a conduce către obiectivele respective, precum și principiile fundamentând acele acțiuni; amenințările și riscurile (prezente sau viitoare) de natură a afecta șansele de atingere a obiectivelor și principalele metode de neutralizare a acestora, corelate cu resursele la dispoziție sau posibil de mobilizat. O strategie de securitate națională trebuie să fie expresia unei viziuni inspiratoare și integratoare, aptă, în consecință, să adune energiile națiunii pe deasupra granițelor de partid, făcându-i clară destinația spre care se îndreaptă și să faciliteze un consens transpartizan asupra definiției unui destin comun și a principalelor metode spre a-l construi și apăra. O asemenea strategie nu poate și nu trebuie să includă planificarea operativă, ingineria de detaliu și/sau micro-gestiunea.

I. Critica internă a documentului

a) Formă și stil

Proiectului **Strategiei de Securitate Națională a României** (SSNR), așa cum a fost el prezentat de Administrația Prezidențială în 21 februarie a.c., se caracterizează prin câteva trăsături importante din punctul de vedere al formei și al stilului:

- Conține 11 capitole, fiind un document amplu, întins pe 39 de pagini în format A4. Prin comparație, este apropiat ca dimensiuni de Strategia de Securitate americană (33 pagini A4). Documentul Administrației Prezidențiale este mai mare decât cel american și prin numărul de capitole, 11 în documentul românesc, 9 în cel american. *Strategia Europeană de Securitate* are 3 capitole, cuprinse în 15 pagini A4, *Conceptul* rusesc are 4 capitole, în 18 pagini A4, iar *Strategia* poloneză are 4 capitole, în 14 pagini A4;
- Documentul prezentat de către Administrația Prezidențială suferă sub raportul structurii sale interne: Strategia de Securitate Națională a României este prost structurată, aceleași idei fiind repetate în mai multe locuri, sub alte forme. Diferitele teme cuprinse în Strategie nu sunt grupate pe probleme, documentul fiind prost sistematizat și, de aceea, greu de urmărit chiar și de către un cititor avizat. SSNR pare a fi, mai degrabă, o compilație de idei preluate și traduse din diferite *corpus*-uri de documente, tratate, analize (de exemplu, terorismul este tratat ca problemă distinctă în trei părți ale Strategiei!);
- Strategia de Securitate Națională a României pare a fi rezultatul muncii unei echipe eterogene și prost coordonată, lucru vizibil inclusiv din diferențele de stil în care sunt scrise diversele capitole ale documentului. Caracterul improvizat apare și din deficiențele de tehnoredactare: în unele părți lipsesc caracterele diacritice românești (ă, î, ș, ț); în altele se înregistrează greșeli de ortografie. De asemenea, în text sunt folosite unele barbarisme apărute dintr-o proastă traducere din limba engleză (de exemplu, „capacitatea de acțiune preemptivă”, în loc de „capacitate de acțiune anticipativă”);
- Se remarcă și folosirea unui stil bombastic în numeroase părți ale documentului Administrației Prezidențiale:
„Scopul prezentei strategii este mobilizarea eforturilor națiunii pentru accelerarea proceselor de modernizare și integrare apte să garanteze securitatea și

prosperitatea țării, într-o lume mai sigură și mai bună. El se realizează pe baza unui nou proiect național, realist și pragmatic, vizând construcția unui **viitor mai sigur și prosper pentru români**, într-o țară cu o **democrație matură, consolidată, deplin integrată în comunitatea europeană și euro-atlantică**, prin promovarea fermă a libertăților politice, economice și sociale, a respectului pentru demnitatea umană, prin angajarea conștientă și responsabilă a poporului român și colaborarea activă cu națiunile aliante, parteneri și prieteni.” (Pag.9 din SSNR)

- Uzitarea unor concepte înainte ca acestea să fie definite apare a fi unul dintre cele mai grave defecte, situate la granița dintre formă și conținut. De exemplu, conceptul de „infrastructură critică” este folosit de 12 ori în document, dar este definit abia la sfârșitul materialului, în pagina 38, chiar și acolo, într-o manieră teleologică:

„aeroporturile, porturile și rețeaua de metrou, podurile de importanță strategică și elementele vitale ale rețelei de transport feroviar, rețelele de alimentare cu energie electrică, apă, gaz și petrol, rețelele de comunicații și de informare publică, rețelele sistemelor bancare și ale administrației publice, infrastructura unităților din cadrul sectorului de securitate, rețelele de aprovizionare cu medicamente și alimente de bază, depozitele de importanță strategică”.
- Documentul Administrației Prezidențiale are caracterul unui material de lucru, care nu ar fi trebuit prezentat în această formă în CSAȚ. Dacă el ar fi adoptat în forma propusă de către Administrația Prezidențială, cu doar mici corecturi de formă, ar reprezenta un adevărat pericol la adresa securității naționale, prin confuzia pe care ar crea-o în rândul instituțiilor din domeniul securității și apărării, dar și în cel al populației și al partenerilor externi ai României.

Se pune întrebarea dacă toate aceste imperfecțiuni de formă care fac mesajul documentului greu de înțeles sunt pur întâmplătoare, rezultat exclusiv al superficialității sau al nepriceperii cu care textul a fost întocmit? Chiar dacă probe materiale asupra unei intenții maligne lipsesc, se poate spune că ambiguitățile rezultate din neprecizarea termenilor, redundanțele inutile, supradimensionarea expunerii, lipsa de sistematizare etc. pot permite interpretarea și aplicarea ulterioară a SSNR potrivit cu interesele de moment și veleitățile notorii ale Președinției care, în mod constant, deși fără suport constituțional, s-a auto-proclamat responsabil și garant al securității naționale.

b) Conținut, concepte

Proiectul prezidențial privind Strategia de Securitate Națională a României se prezintă, simultan, în trei ipostaze: a) concept de securitate; b) program de guvernare; c) manifest politic.

1. Analiza conținutului SSNR pune în evidență faptul că aceasta reprezintă și **un program de guvernare *sui-generis***. O asemenea trăsătură o au diferite

paragrafe din capitolele dedicate securității interne (**Capit.VII** - *Securitatea internă - într-o abordare sistemică și cuprinzătoare*; **Capit.VIII** - *Reperle bune guvernări: combaterea corupției; justiție democratică; administrație publică profesionistă și eficientă*; **Capit.IX** - *Economia competitivă și performantă - pilon major al securității naționale*).

2. De la transformarea SSNR într-un „program de guvernare imperfect” (sau neconstituțional - nu este propus de Guvern, nu este supus votului de încredere în Parlament, se suprapune peste competențele, prioritățile și angajamentele Guvernului etc.) se ajunge inevitabil la **extinderea maximă (chiar excesivă) a sferei de cuprindere a conceptului de securitate**. Credem că este sugestiv pentru modul în care sunt depășite granițele unui concept rezonabil de securitate următorul fragment din SSNR:

„În scopul realizării unei dezvoltări moderne, susținute și sănătoase, al consolidării statutului de economie de piață funcțională și a capacității de a face față mediului concurențial din Uniunea Europeană trebuie acționat pentru:

- Soluționarea deplină a problemelor litigioase privind proprietatea și garantarea dreptului de proprietate, inclusiv a dreptului de proprietate industrială și intelectuală, la nivelul standardelor europene, și asigurarea stabilității și legalității în acest domeniu;
- Realizarea unui mediu de afaceri stabil, profitabil și predictibil;
- Modernizarea sistemului fiscal pentru a încuraja inițiativa, performanța economică și tehnică, buna funcționare a pieței forței de muncă și de capital;
- Perfecționarea și compatibilizarea deplină a sistemului de achiziții publice în conformitate cu prevederile legislației comunitare;
- Implementarea unei legislații antitrust moderne și eficiente;
- Reducerea substanțială a economiei informale”. (p.29 din SSNR).

Este foarte adevărat că, potrivit celor mai recente teorii, conceptul clasic de securitate centrat pe dimensiunea geo-politică și militară (hard security) a fost lărgit prin integrarea dimensiunii socio-economice, de mediu și chiar culturale (soft security). De asemenea, în prezent, se face o legătură mai strânsă între securitatea internă și cea externă, existând tendința ca ele să fie tratate împreună. (Aceasta cu atât mai mult cu cât așa zisele amenințări neconvenționale - de ultimă generație - substituie atacul din afara granițelor printr-un atac din interior, purtat de un inamic insinuat și organizat în chiar intimitatea societății pe care intenționează să o domine sau distrugă.) Asemenea nuanțe teoretice nu pot justifica, însă, transformarea unui document de sinteză și de esență vizionară într-o platformă programatică deschizând drumul spre planificarea operativă, ingineria politică de detaliu și/sau micro-gestiune, așa cum este cazul cu SSNR.

3. Extinderea accepțiunii conceptului de „securitate națională” și transformarea „strategiei” în „program politico-administrativ” își relevă

deopotrivă semnificația și periculozitatea când observăm că **SSNR ignoră sau lasă în ambiguitate echilibrul inter-instituțional și diviziunea competențelor între instituțiile chemate să contribuie la consolidarea și apărarea securității (siguranței) naționale.** Din perspectiva raportului dintre instituțiile cu responsabilități în domeniul securității naționale foarte importantă este încercarea (explicită sau implicită) de creștere a rolului CSAȚ. Mai întâi, atribuțiile CSAȚ sunt extinse asupra unor domenii care țin de exercitarea funcțiilor Parlamentului („îmbunătățirea actului de guvernare”) sau al Consiliului Superior al Magistraturii („independența și funcționalitatea justiției”):

“În scopul înlăptuirii ritmice și integrale a programelor naționale vizând îmbunătățirea actului de guvernare, eliminarea corupției legate de sistem, asigurarea independenței și funcționalității justiției și eficientizarea administrației publice, Consiliul Suprem de Apărare a Țării va analiza, periodic, rapoarte prezentate pe aceste teme și va stabili măsuri corespunzătoare pentru înlăptuirea obiectivelor de securitate națională” (p. 28, *SSRN*).

Ulterior, în partea de concluzii a proiectului SSNR, se extinde rolul CSAȚ la „monitorizarea permanentă a îndeplinirii obiectivelor strategice și a modului de punere în practică a strategiilor sectoriale, în conformitate cu direcțiile de acțiune stabilite de acest document.” (p. 38, *SSRN*).

Așadar, prin extinderea ariei de cuprindere a conceptului de securitate, corelată cu desemnarea CSAȚ drept principal integrator, coordonator, responsabil și conducător al politicii vizând securitatea națională - politică prioritară căreia, pe cale de consecință, i se subordonează toate celelalte demersuri și instituții publice - **se creează o ordine para-constituțională susceptibilă a-l așeza pe șeful statului deasupra tuturor celor trei puteri ale statului și în afara controlului popular ori limitărilor democratice exercitate prin intermediul acestora. Inducerea prin intermediul SSNR a unei asemenea dezordini constituționale și democratice face din acest demers strategic unul al insecurității naționale.**

4. Un concept de securitate nu trebuie să aibă un **caracter partizan**, nu trebuie să conțină prevederi sau formulări care ar putea fi sursa unui conflict politic între putere și opoziție. Un concept de securitate - chiar dacă nu poate evita reflectarea anumitor preferințe ideologice ale autorilor - trebuie să includă valori, principii, norme și reglementări care să asigure realizarea unui cât mai larg consens social. În pofida unor asemenea cerințe minimale pentru un concept democratic de securitate, Strategia de Securitate Națională a României are fragmente în care se fac evaluări politice asupra performanțelor actualei guvernări:

„Identificarea **corupției** ca factor de risc la adresa securității naționale, încă de la începutul activității actualei administrații (s.n.), a creat condiții pentru declanșarea unui amplu program de acțiuni pentru eradicarea corupției sistemice, legată de puterea politică, juridică și administrativă, pentru dezvoltarea spiritului civic și

angajarea efectivă a societății în lupta împotriva acestui fenomen. Așa cum arăta și raportul comun al BERD și Băncii Mondiale din octombrie anul trecut - raport bazat pe cercetări temeinice și statistici convingătoare - în anul 2005 mediul de afaceri din România s-a îmbunătățit semnificativ și a devenit mai atractiv și mai transparent, iar nivelul corupției s-a micșorat substanțial.” (p. 27, din *SSRN*)

5. Una dintre proiecțiile administrației Traian Băsescu, care se regăsește în *SSNR* (**Capit.V – Realizarea securității și stabilității regionale într-o nouă paradigmă; Capit.VI – România, vector dinamic al securității și prosperității în regiunea Mării Negre**) este cea a României ca **stat cu o competență specială în zona Estului Europei**. Marea Neagră și zona riverană ei sunt văzute în *SSNR* ca loc al intersectării a două fluxuri strategice: primul, care unește producătorul de energie (Orientul Apropiat, zona Caucazului și a Mării Caspice) și consumatorul de energie (Occidentul), cel de-al doilea care trasează o relație între producătorul de securitate (comunitatea euroatlantică) și consumatorul de securitate (Orientul Apropiat și zona Caucazului).

Zona riverană Mării Negre este construită în *SSNR* în termeni de securitate derivați din politica balanței de putere, specifică teoriei realismului în relațiile internaționale. Strategia încearcă să definească acțiunea României ca fiind una care asigură în același timp obiectivele NATO, SUA și Marii Britanii (securitate, export de democrație, întreruperea fluxurilor de trafic ilegal, lupta împotriva terorismului, crearea unei contraponderi la spațiul CSI), cât și pe cele ale UE (prosperitate prin solidaritate și extindere spre Est, stabilitate prin democrație și dezvoltare). Ordinea de priorități este însă cea dinspre obiectivele regionale ale SUA înspre cele ale UE, adică abordările și prioritățile americane sunt mai importante decât cele europene. O asemenea poziție este coerentă cu strategia „Axei Washington-Londra-București” - nemenționată expres, dar reieșind clar din spiritul și accentele *SSNR*.

Definirea României ca stat cu competențe speciale în zona Mării Negre are o semnificație aparte, dacă o asociem cu poziționările anterioare ale șefului statului. Vorbind des despre “politica estică” a României, președintele Traian Băsescu a deplasat-o dinspre o logică unificatoare și civilizatoare – integrarea într-un mare spațiu cultural și de prosperitate european (Marea Europă) - spre o logică a excluderii și confruntării - formarea coaliției celor buni și doritori să lupte împotriva statelor decăzute și a forțelor răului, state și forțe aflate dincolo de frontierele singurei civilizații adevărate, civilizația euro-atlantică. Ca urmare a acestei abordări România se autodefineste și își atribuie o identitate de margine a Europei, ca spațiu de frontieră și de trecere (punte) între UE/Europa/SUA (lumea euro-atlantică) și celelalte spații importante din Orientul euro-asiatic - Caucaz, Orientul Mijlociu etc. **Un risc al *SSNR* este, de aceea, transformarea României din stat de margine în stat marginal, subsecvent transformării din stat-punte în stat-țintă.**

Definirea ca stat de graniță (altminteri, prin raportare la UE, un fapt adevărat care ar avea beneficiul de a identifica un rol specific pentru România în strategia de securitate a Europei politice), în sine, nu ar fi nocivă dacă prin exagerarea ei și prin retragerea completă a Bucureștiului din dezbateră privind definiția și construcția de destin a centrului, nu s-ar ajunge la dezechilibru și incoerență în politica externă românească, precum și la precarizarea poziției și influenței României în lume. Auto-identificarea obstinată a României ca stat din nesigurul sud-est european sau aflat la marginea Europei se poate dovedi o strategie perdantă, conducând la abandonarea ei în afara centrului geografic și civilizațional al continentului, tot mai mult echivalat cu Uniunea Europeană.

Estul Europei sau frontiera UE pot să însemne la fel de bine periferia Europei. Această decuplare a României de Europa Centrală este cu atât mai neproductivă și periculoasă, cu cât Ucraina mizează foarte mult (și probabil mai credibil) pe dubla sa vocație simultană - central europeană și pontică. România operează din nou în termeni exclusivi când se raportează la cele două spații, în loc să le urmărească în același timp, asumându-și pe deasupra și un rol pe care nu i l-a impus nimeni. În loc de *și-și*, suntem în logica lui *ori-ori*, lucru care văduvește România de oportunități și ne poate crea probleme suplimentare.

Asumarea de către Administrația Băsescu a unui rol proeminent și cvasi-exclusiv în bazinul extins al Mării Negre (poziție care nu a fost recunoscută de alte puteri regionale-Rusia, Turcia, Ucraina) este urmată și de minimalizarea problemei Balcanilor de Vest. Deși în cadrul Strategiei de Securitate Europene se consideră că securizarea democratică a Balcanilor de Vest este un obiectiv strategic al Uniunii Europene, în cadrul SSRN, această chestiune rămâne secundară.

6. Autorii SSRN au folosit în cadrul documentului o serie de concepte care fie nu sunt explicate fie sunt utilizate incoerent fie sunt neavenite. Fără îndoială, cel mai controversat concept rămâne cel de „**bună guvernare**”. Aceasta este definită ca „**unitatea de măsură cumulativă** (s.n.) prin care viața socială validează rezultatul alegerilor democratice, probează realismul programelor și capacitatea forțelor politice de a-și îndeplini promisiunile electorale cu strictă respectare a standardelor democratice, evaluează succesul măsurilor ce vizează combaterea insecurității, inechității și sărăciei și stabilește corecțiile necesare” (p.24 din SSRN). Tradusă, această definiție *sui-generis*, spune că:

- Fiind o unitate de măsură indirectă și cumulativă, în „buna guvernare” pot fi incluse infinite chestiuni de ordin general sau particular, fără a putea fi contestată legitimitatea unui astfel de demers. De fapt, sintagma „buna guvernare”, deși aclimatizată în limbajul politic european după ce a fost importată din SUA, este un concept populist și ambiguu, nedemocratic ca urmare a lipsei de transparență în ceea ce privește definirea sferei sale conceptuale și mai mult decât atât, a tendinței de a substitui printr-un „soft” subiectiv deficitul de „hard” obiectiv care este democrația. (I. L. Caragiale

a explicat *avant la lettre* acest concept prin formula celebră: „să fie bine și tot românul să prospere”);

- Instituția care are misiunea de monitorizare a aplicării obiectivelor de securitate, deci și a „bunei guvernări”, CSAȚ, devine, potrivit tezelor acestei definiții, o structură care are misiunea de a realiza controlul îndeplinirii promisiunilor electorale. Mai direct spus, prin astfel de teze se încearcă legitimarea filosofică a intervenției nedemocratice a Președintelui României în activitatea instituțiilor și a societății, folosindu-se artificul conceptului neconstituțional de „președinte-jucător”.

Din aceeași specie (arie) conceptuală cu „buna guvernare” face parte și noțiunea de „**grupuri de interese nelegitime**”. Includerea unei astfel de sintagme, precum cea a „grupului de interese” într-un concept de securitate trădează o viziune populist-polițienească asupra societății. Oricine știe că societatea este compusă din indivizi care se asociază pentru apărarea/promovarea intereselor lor în diferite „grupuri”. La nivel filosofic, condamnarea implicită a existenței unor „grupuri de interese” promovează o viziune totalitară asupra societății, în care doar individului, atomizat, i se acordă prezumția de „bună credință socială”. Altfel spus, dreptul de asociere – fundamentul oricărei democrații - devine criticabil într-o asemenea viziune, fiind potențial subversiv. În al doilea rând, cine are legitimitatea de a stabili care grupuri de interese sunt legitime și care nu? Președintele Republicii, prin consultarea „directă” a „poporului” (adică a indivizilor care nu sunt asociați în nici un „grup de interese”)?

Evident, grupuri de interese care săvârșesc ilegalități există, tot așa cum există indivizi care comit infracțiuni. A vorbi, însă, într-o formulă ambiguă de grupurile de interese și a le individualiza ca pe un fel de rău obiectiv, constituie cel puțin un început de atac adus dreptului la asociere (care, se sugerează, ar conține în sine germenele insecurității sociale). De aici și până la punerea sub supraveghere a tuturor formelor și formulelor asociative nu mai este decât un pas.

7. Proiectul SSNR prezentat de Administrația Prezidențială este interesant de analizat și din perspectiva a ceea ce nu conține. Astfel:

i. deficitul democratic și derapajul autoritarist (autoritar-populismul) nu sunt socotite ca amenințări la adresa securității naționale;

ii. declinul demografic al României și toate aspectele legate de el nu constituie preocupări strategice deși, așa cum se spune, demografia este mama istoriei, iar viitoarea UE integrată politic este definită ca o uniune de state și o uniune de cetățeni (numărul cetățenilor devenind esențial cât privește puterea de influențare prin vot a României europene);

iii. caracterul anacronic al structurii societății românești este ignorat, ceea ce lasă în întuneric relația dintre securitatea națională și modernitatea României;

iv. relațiile de grup (inter-etnice, inter-confesionale etc.) din care ar decurge și natura statului român (civic și multicultural) și asigurarea armoniei lor ca factor

de securitate sunt plasate în afara oricărei atenții, deși este știut că în lumea de azi unul dintre cei mai importanți factori de insecuritate sunt crizele identitar-culturale;

v. deși din 2007 România urmează să își exercite suveranitatea sau, cel puțin, unele dintre atributele acesteia în comun cu celelalte țări membre ale UE, în SSNR dimensiunea europeană a politicii de securitate a României (atât cât privește viziunea românească asupra construcției europene, cât și rolul asumat de România în cadrul acestui proces de construcție) este practic inexistentă;

vi. eventualele avantaje comparative și competitive pe care și le poate crea România (pe plan subregional, european și mondial) prin ridicarea nivelului de educație a populației, ca și prin consolidarea capacității sale de creație tehnico-științifică nu sunt tratate din perspectivă strategică sau ca factor de securitate națională ci, cel mult, ca un criteriu al bunei guvernări;

vii. problemele extrem de sensibile legate de securitatea energetică și de strategiile privind asigurarea acesteia sunt tratate, în cel mai bun caz tangențial și neconvingător.

Lipsa de preocupare a autorilor SSNR pentru temele cu relevanță strategică de mai sus (ca și pentru altele similare, în special legate de infrastructuri, de interoperabilitatea politică și instituțională cu aliații României, de garantarea dezvoltării durabile, de arhitectura parteneriatelor strategice bi și multilaterale etc.) explică, pe de o parte, caracterul dezechilibrat și incomplet al viziunii strategice propuse, iar, pe de altă parte, dezvăluie împrejurarea că documentul este mai degrabă menit să satisfacă interesele grupului din jurul președintelui Traian Băsescu (bine servit de accentul disproporționat pus pe așa zisa luptă împotriva corupției și pe integrarea în războiul Axei Washington-Londra cu terorismul globalizat pe seama restrângerii drepturilor civile) iar nu aspirațiile de securitate ale României.

c) Filosofia Strategiei de Securitate Națională

Caracterul eclectic al SSNR face dificilă identificarea unei singure surse filosofice de inspirație. În ceea ce privește analiza și măsurile pentru contracararea riscurilor de securitate externă, SSNR merge pe linia devenită tradițională în conceptele de securitate din lumea anglo-americană. Perspectiva filosofică subiacentă SSNR este cea care inspiră și Strategia de securitate americană: lumea este un mediu nesigur, puternic conflictual, în care războiul este mai degrabă regula decât excepția. Rădăcinile teoretice ale unei asemenea viziuni pot fi regăsite în opera filosofică a lui Thomas Hobbes (*Leviathanul*, 1660).

Serioase semne de întrebare, în privința caracterului său democratic, ridică SSNR în părțile care tratează securitatea internă (capitolele VII-IX). Atunci când sunt considerate a fi elemente ale siguranței naționale chestiuni care țin de existența statului de drept (de exemplu, garantarea accesului liber la Justiție) sau

de funcționarea administrației (de exemplu, raționalizarea instituțiilor și a practicilor administrative), ele nu sunt abordate în perspectiva apărării ordinii constituționale (care include respectul pentru drepturile omului) ci ca justificare pentru intervenția politică „salvatoare” a președintelui României și instrumentelor sale privilegiate (CSAȚ și serviciile secrete) în „reglarea” și „funcționarea” mecanismelor democratice. Un alt exemplu elocvent pentru ilustrarea tendinței de a îngloba în SSNR toate domeniile vieții sociale și economice este considerarea „asigurării mobilității cercetătorilor” ca o problemă de siguranță națională. În realitate, dezvoltarea capacității de creație a României este un obiectiv strategic legat de securitatea națională, dar modalitățile concrete de atingere a lui (cum ar fi reforma statutului cercetătorilor) este o chestiune de guvernare care stă în competența exclusivă a Guvernului aflat sub control parlamentar, iar nu sub coordonarea CSAȚ (și a serviciilor secrete care intră în componența sa). „Reforma sistemului de pensii” face și ea parte din obiectivele SSNR. Aceasta este, raportat la o strategie de securitate națională, în cel mai bun caz, un element de micro-gestiune, iar în cazul cel mai rău, o simplă declarație populistă.

Includerea extensivă în SSNR a numeroase aspecte ale politicii interne (administrație, economie, educație, sănătate etc.) impune următoarele observații:

- Și în variantele din 1999 și 2002 ale Strategiei de Securitate Națională a României sunt incluse astfel de elemente, însă în proiectul Administrației Prezidențiale din 2006 aceste chestiuni sunt tratate într-o manieră mult mai amplă și mai politizată. Semnele de îngrijorare vin din atitudinea președintelui Traian Băsescu de a fi un „președinte-jucător”, adică de a folosi respectivele părți ale SSNR pentru a se implica în sfera de activitate a Guvernului, într-o manieră neconstituțională. Proiectele de lege care reglementează sistemul de securitate, propuse de instituțiile de informații, îndreptățesc aprehensiunile privind tendința neo-totalitară (neo-cesaristă) a reorganizării sistemului de securitate (vezi competențele extrem de largi acordate ofițerului de informații, dreptul acestora de a întocmi acte de urmărire penală, precum și impunitatea celor care comit ilegalități în așa zisul exercițiu al apărării securității naționale);
- Dintre conceptele de securitate cercetate în acest Raport, doar varianta română și cea rusă au o tratare atât de extensivă a problemelor care țin de dimensiunea internă a securității (vezi mai jos).

II. Analiza comparativă

a) Comparația dintre Proiectul Administrației Prezidențiale și SSNR (ediția 2002)

O sumară analiză comparativă a Strategiei de Securitate Națională a României din 2002 și a proiectului Administrației Prezidențiale din 2006 conduce la câteva constatări:

- Documentul din 2002 este, din punct de vedere cantitativ, doar jumătate din proiectul din 2006. SSNR din 2002 are șase capitole, proiectul SSNR din 2006 are 11;
- Diferențe importante sunt observabile și în stilul documentelor: conceptul din 2002 folosește un stil sobru, relativ clar; constatare care nu este valabilă pentru proiectul SSNR din 2006. Acesta din urmă este confuz, eclectic, fără o logică internă consistentă;
- Structura documentelor este diferită. SSNR ediția 2002 are următoarea structură logică: *interese naționale - obiective ale securității naționale - mediul internațional de securitate - factorii de risc - direcții de acțiune - resurse*. Așa cum am arătat mai sus, proiectul din 2006, este foarte prost structurat, amestecând în aceleași capitole (I-III) descrierea riscurilor, amenințărilor, interesele naționale și caracteristicile mediului de securitate. Securitatea regională este tratată în două capitole separate (Capit.V - *Realizarea securității și stabilității regionale într-o nouă paradigmă*; Capit.VI – *România, vector dinamic al securității și prosperității în regiunea Mării Negre*) în documentul din 2006, deși regiunea Mării Negre reprezintă, de fapt, o (singură) subregiune;
- Sub raportul filosofiei celor două documente se pot observa deosebiri importante. Documentul din 2002 își propune să fie cât mai neutru, adoptă o viziune care identifică drept principale obiective **modernizarea și democratizarea**, în sens larg, a societății românești. Autorii SSNR ediția 2002 au încercat să adopte o poziție moderată în raport cu tensiunile din relația transatlantică. Vectorial, politica externă a României este construită plecând de la identitatea central-europeană și fiind orientată prioritar spre Occident - chiar dacă și în acest document sunt înscrise direcții de acțiune în zona Mării Negre, a Republicii Moldova, etc.
- Proiectul SSNR din 2006 adoptă o poziție mai radicală, ofensivă față de riscurile la adresa securității. Proiectul SSNR este puternic conflictual, **terorismul și corupția** fiind considerate cele mai importante două amenințări - externe și interne. Documentul din 2006 asumă pentru România o poziție de stat de frontieră al UE și NATO, care trebuie să-și asume un rol „civilizator” în ceea ce este denumit „bazinul extins al Mării Negre” (prin frontieră se subînțelege o linie de despărțire - de tipul linia întâi a frontului - iar nu o linie de unire, de contact);
- Documentul din 2002 este mult mai precis sub raportul folosirii unor concepte. Autorii SSNR din 2002 fac distincția obligatorie dintre riscuri și amenințări, în timp ce în proiectul Administrației Prezidențiale din

2006 par a fi prioritare amenințările, pe aceeași linie a unei viziuni puternic conflictuale asupra lumii. În SSNR din 2002 nu este folosit conceptul ambiguu de „bună guvernare”, iar cuvântul „corupție” a fost utilizat doar de trei ori, iar ideea atacului anticipativ nu este câtuși de puțin sugerată.

b) Comparația dintre Proiectul Administrației Prezidențiale și alte strategii de securitate

Pentru a putea fi înțeleasă pe deplin, Strategia de Securitate Națională a României trebuie comparată cu documente similare ale altor state. Așa cum indicam în preambulul acestui Raport, în analiza comparativă a SSNR utilizăm Strategia de Securitate Europeană, Strategia de Securitate Națională a Statelor Unite ale Americii, Conceptul de Securitate Națională al Federației Ruse, Strategia de Securitate Națională a Republicii Polonia.

1. În **Strategia de Securitate a Statelor Unite**, adoptată în septembrie 2002, prioritară este contracararea rețelelor teroriste la nivel global. Toate celelalte ținte sunt subordonate acestui obiectiv. Pentru SUA solidaritatea contează numai în măsura în care se traduce într-o politică de susținere și în capacități de sprijin pentru strategia lor de securitate. Această strategie se bazează pe conceptele unipolarismului, unilateralismului – în cele două variante ale sale și anume „singuri, dacă se poate, împreună dacă este necesar” (opțiunea Bush) sau „împreună, dacă se poate, singuri, dacă este necesar” (opțiunea Clinton) – și al **atacului** nu doar **preventiv** (care tinde la neutralizarea unei agresiuni iminente, a unei amenințări), ci și **anticipativ** (care tinde la excluderea unei posibilități de agresiune chiar dacă pericolul este improbabil și, deci, nu a ajuns a fi o amenințare certă). În consecință, este preferată „hard security” (securitatea bazată pe dreptul forței iar nu cea bazată pe forța dreptului) și se acceptă că prețul securității poate consta în limitarea drepturilor și libertăților civile. Refuzând orice scuză pentru terorism, SUA refuză și orice explicație pentru acest fenomen. În consecință, acțiunea sa vizează cu prioritate, dacă nu exclusiv, simptomele iar nu cauzele terorismului. Deși SUA apreciază importanța preluării propriului său model de organizare și propriilor sale valori în statele aliate, ele se bazează mai mult pe interoperabilitatea militară, politică și instituțională cu acestea, decât pe armonizarea sau coeziunea economică și socială cu ele. Ca principală amenințare la adresa securității în privința căreia nu se mai (poate) face distincție între aspectul intern și cel internațional, terorismul este definit ca o realitate tridimensională reunind terorismul propriu-zis, corupția și crima organizată.

Din cele de mai sus se constată că în gândirea americană eficiența este criteriul legitimității și justetii acțiunilor internaționale, transformările democratice fiind terapia de recuperare după șocul intervenției în forță, iar nu soluția (de tip profilactic) care conduce spre obiectivul de securitate globală urmărit. În plus, securitatea globală (adesea descrisă ca acțiune de eliberare sau democratizare) este privită ca o misiune de care SUA se simt direct responsabile și care implică atât

inițiativa lor unilaterală cât și instaurarea unei ordini americane care să-i garanteze succesul.

2. **Strategia de Securitate Europeană** este diferită de cea americană din mai multe puncte de vedere. Aparține unei puteri regionale, care dorește constituirea unui sistem internațional multipolar. Conceptul european de securitate trebuie corelat cu Politica Europeană de Bună Vecinătate (*European Neighborhood Policy. Strategy Paper*, Brussels, 12.05.2004). Principalele instrumente ale acestei politici sunt **cooperarea și integrarea economică, ajutorul pentru dezvoltare**, asistența în procesul de democratizare și construcție a statului de drept, **dialogul**, consultarea și concertarea politică, precum și parteneriatul general sau în diverse domenii. Scopul principal este de a evita excluderea țărilor partenere din zona economică europeană și crearea de noi linii de demarcație în “Marea Europă”. Este vizată, de asemenea, realizarea unei armonizări de sistem politic și a unei interoperabilități economice și sociale între UE și statele din vecinătatea sa estică și sudică, susceptibile a se integra unui concept larg de spațiu cultural european.

Două concepte fundamentale promovate de UE sunt cel al “securității democratice” (potrivit căruia dezvoltarea democrației – la nivel național și internațional – exclude războiul dintre statele care o adoptă ca sistem de organizare) și cel al “securității prin dezvoltare” (potrivit căruia stabilitatea și securitatea statelor crește direct proporțional cu creșterea nivelului lor de dezvoltare economică). Ambele concepte se înscriu în doctrina priorității acordate “soft security”, se bazează pe efortul identificării “solidarității de interese” și sunt propulsate prin “strategia proiectelor comune”. La acestea se adaugă principiul potrivit căruia consolidarea securității trebuie operată exclusiv în condițiile respectului pentru drepturile omului iar nu pe seama limitării libertăților civile.

3. **Comparând cele două abordări identificăm diferențe în viziunile de securitate europeană și americană. Concepția americană este determinată de dimensiunea sa universalistă, fiind preponderent geopolitică („securizare prin intervenție” – eventual în parteneriat). Definierea europeană a securității este puternic influențată de statutul de putere regională al Uniunii Europene și de puternicul său caracter social. Ca atare, conceptele europene de securitate sunt mai largi (vezi școala de la Copenhaga), incluzând dimensiunea socială („securizare prin integrare”). O altă mare diferență între viziunea de securitate americană și cea europeană se referă la ritmul de securizare a unei zone: în timp ce strategia anglo-americană este dinamică, ofensivă, adesea cu un conținut revoluționar, bazată pe formula succesiunii „intervenție + securizare militară + democratizare + parteneriat post-conflict”, concepția europeană este gradualistă, prudentă, sintetizată în formula succesiunii „parteneriat profilactic+ democratizare + integrare + securizare civilă”.**

Comparând proiectul românesc cu documentele americane și europene constatăm faptul că Administrația Prezidențială a înclinat fără dubii pentru filosofia neo-conservatorismului american în domeniul securității. Strategia românească împrumută de la cea americană **vocația misionară**. Dacă Statele Unite își asumă acest rol la nivel planetar, **România se poziționează ca o putere regională**, cu rol „civilizator” în bazinul Mării Negre (vezi capitolul VI, „România – vector dinamic al securității și prosperității în regiunea Mării Negre” din proiectul Administrației Prezidențiale).

Tot de inspirație americană este și modul de abordare a problemei terorismului internațional. Chiar dacă și Strategia de Securitate Europeană consideră „terorismul” drept principala amenințare la adresa securității internaționale, proiectul românesc merge mult mai departe decât cel european în identificarea adversarilor și a mijloacelor de combatere a acestora: **lupta împotriva terorismului în SUA și a corupției în România, justifică restrângerea libertăților cetățenești**.

Conceptul de securitate american include, în primul rând, în strategia de combatere a armelor de distrugere în masă, „Eforturile pro-active de contraproliferare. Noi trebuie să detectăm și să ne apărăm de amenințări înainte ca ele să ucidă”. Sintagmele „**pro-activ**” și „**acțiune pre-emptivă**” (anticipativă) stau și la baza strategiei românești:

„Cooperarea trebuie să vizeze îndeosebi adoptarea și aplicarea unor măsuri de tip pro-activ, anticipativ, pentru contracararea eficientă a terorismului internațional structurat și a proliferării armelor de distrugere în masă, precum și a celorlalte riscuri și amenințări”. (pag. 11 din *Strategia de Securitate Națională a României*).

Astfel, **Administrația Prezidențială dorește să includă, într-o manieră ascunsă, în Strategia de Securitate Națională a României doctrina loviturii preventive**. Aceasta afirmă că, mai cu seamă atunci când este vorba despre pericole neconvenționale de tipul terorismului, este mai eficace pentru securitatea unui stat ca acesta să-și atace inamicul înainte ca simpla amenințare să treacă de la potențial la real, transformându-se în agresiune propriu-zisă. **Slăbiciunea doctrinei loviturii preventive constă în dificultatea definerii agresorului**. Dacă siguranța statului se apără prin răspuns la un atac deja declanșat (aceasta este doctrina reactivă), de regulă, este limpede cine este victima și cine agresorul. Dacă, însă, se reacționează în avans la un pericol viitor *se pune întrebarea dacă este suficient ca acel pericol să fie posibil ori trebuie ca el să fie și probabil; dacă pericolul trebuie să fie iminent sau el poate fi într-o fază oarecare de maturizare? Ținând seama de subtilitatea unor atari nuanțe, cui i se poate recunoaște dreptul de a distinge decisiv între ele? Sub ce control și cu ce răspundere?*

Strategia loviturii preventive este legată de teoria dreptului la intervenție. Și în cazul acesteia se pune problema condițiilor care justifică intervenția,

modalităților de constatare a îndeplinirii condițiilor pentru intervenție și de luare a deciziei de a interveni, obligațiilor celui ce intervine înaintea, în timpul și după intervenție, răspunderii în cazul încălcării respectivelor obligații. **Recunoașterea dreptului la intervenție echivalează cu schimbarea întregii vechi ordini internaționale bazate pe principiul non-intervenției.** În cazul specific al României, problema nu constă doar din aceea că deocamdată lipsește cadrul de drept internațional care să ordoneze dreptul la intervenție și să combată abuzul de intervenție, dar și în împrejurarea că, fiind lipsită de resursele de putere ale SUA, Rusia, UE etc., România s-ar putea vedea aspru sancționată de cei împotriva cărora intervine.

Adoptarea doctrinei loviturii anticipative este în contradicție cu tot ceea ce a susținut România în mod tradițional. Există doar câteva state care includ în doctrinele lor militare posibilitatea loviturii anticipative - Statele Unite, Federația Rusă, Israel. Aceste state se confruntă cu probleme regionale sau globale pe care România nu le are.

Apoi, adoptarea acestei doctrine intră în contradicție cu principiile defensive ale UE, care statuează că recurgerea la forță este o soluție de ultimă instanță sau că, dacă această doctrină se cere adoptată, ea trebuie aplicată sub un strict control internațional; ceea ce principalii actori care folosesc doctrina preventivă nu acceptă. De aici rezultă încă o posibilă sursă de contradicție cu UE, care se adaugă celor deja existente.

În fine, trecerea la doctrina loviturii anticipative contravine principiilor pe care este organizată structura militară a țării (pregătirea trupelor, dispunerea lor în teritoriu, utilare, disponibilitatea vectorilor de proiecție a forței militare etc.). O reorientare majoră a doctrinei militare a unui stat se produce în condiții excepționale (de exemplu SUA în 1939-1941), România nefiind, deocamdată, în această situație.

În condițiile în care România își asumă un rol (militar) prea important pentru capacitățile și interesele sale, se poate transforma dintr-un „stat-punte” – termen asiduu utilizat de președintele Traian Băsescu – într-un „stat-țintă”. Aceasta cu atât mai mult cu cât proiectul Administrației Prezidențiale preia formula „coalițiilor de voință” din Strategia de Securitate a Statelor Unite fără a observa că în atari coaliții, spre deosebire de SUA, ea va putea avea un rol subordonat iar nu unul central.

4. Am inclus în analiza noastră comparativă Polonia, deoarece aceasta este un stat care poate fi comparat cu România: este o țară postcomunistă, are o mărime importantă și reprezintă un stat de frontieră al NATO și al Uniunii Europene. Comparând SSNR cu **Strategia de Securitate Națională a Republicii Polonia** constatăm:

- Strategia poloneză este mai sintetică, fiind cuprinse în ea doar elemente de natură conceptuală și strategică, lipsind chestiunile de ordin tactic (chestiuni prezente în mod extensiv în materialul propus de Administrația

Prezidențială română). Strategia poloneză poate reprezenta un model în privința clarității conceptuale și a modului profesionist de structurare internă a ideilor;

- Strategia poloneză este mult mai echilibrată decât cea românească în privința opțiunii „hard security” versus „soft security”. Polonia accentuează asupra importanței relației transatlantice ca o „garanție pentru extinderea democrației și stabilității în Europa și regiunile învecinate”. Și Strategia românească susține importanța relației transatlantice, dar modul în care se poziționează România în cadrul acesteia este destul de ambiguu, deoarece în unele părți ale SSNR se insistă asupra „implicării pro-active”, iar în alte părți se insistă asupra coordonării cu Strategia europeană de securitate (spiritul textului românesc indică, totuși, dincolo de ambiguități, o preferință netă pentru stilul atlanticist);
- Aspectele interne ale securității (finanțe, economie, infrastructură, mediul înconjurător, educația civică) sunt tratate în Strategia poloneză *doar* din perspectiva implicațiilor lor asupra securității. Varianta de strategie propusă de Administrația Prezidențială înglobează în domeniul securității interne mult mai multe elemente (de la reforma administrației la educație!), care sunt incluse ca subiecte în sine, nu doar în ceea ce privește implicațiile lor asupra securității. În documentul polonez nu este inclus conceptul ambiguu de „bună guvernare”. Cuvântul „corupție” este prezent de două ori în textul polonez, și de 27 de ori în cel românesc!

5. Strategia românească este apropiată de **Conceptul de securitate al Federației Ruse** promovat de președinte Vladimir Putin, mai ales în ceea ce privește dimensiunea internă a securității.

Atât strategia românească cât și *Conceptul* rusesc au o abordare extinsă a riscurilor interne la adresa securității naționale. Strategia românească cuprinde trei capitole (VII-IX) despre „securitatea internă” și „buna guvernare”. Conceptul rusesc pune în prim-plan amenințările de ordin intern, înaintea celor externe. *Scăderea producției industriale, scăderea performanțelor cercetării, dezintegrarea economică, stratificarea socială, criza sistemului de sănătate și educație* sunt considerate amenințări la adresa securității naționale a Rusiei. De fapt, toate aceste slăbiciuni identificate în *Concept* împiedică drumul Federației Ruse spre statutul de mare putere.

Filosofia autocratică a controlului societății prin includerea unor chestiuni care țin de administrația curentă în domeniul securității naționale poate fi regăsită și în SSNR:

“Sistemul de învățământ trebuie reprojecțat în funcție de noile realități: intrarea României în Uniunea Europeană, oferta europeană de pe piața muncii, scăderea populației școlare, necesitatea compatibilizării învățământului românesc cu

sistemele europene de educație și formare profesională” (pag. 29 din *Strategia de Securitate Națională a României*).

Un al doilea punct de convergență între strategia de securitate românească și cea rusească este focalizarea asupra problemei **corupției**. În timp ce în strategiile americană, europeană și poloneză corupția este considerată ca amenințare a unui comportament deviant, variantele română și rusă consideră corupția ca o amenințare structurală, amplificând astfel pericolul, deci și importanța autorităților statului în lupta împotriva acestui fenomen:

„Identificarea **corupției** ca factor de risc la adresa securității naționale, încă de la începutul activității actualei administrații, a creat condiții pentru declanșarea unui amplu program de acțiuni pentru eradicarea corupției sistemice, legată de puterea politică, juridică și administrativă, pentru dezvoltarea spiritului civic și angajarea efectivă a societății în lupta împotriva acestui fenomen.” (p.27 din *Strategia de Securitate Națională a României*)

„Trebuie să depunem toate eforturile pentru a lupta împotriva crimei și corupției. Rusia trebuie să elimine bazele economice și politico-sociale ale acestui fenomen social periculos, să elaboreze un sistem comprehensiv de măsuri pentru protecția efectivă a individului, a societății și a statului împotriva criminalității organizate.” (Capit. III, *Conceptul de Securitate Națională al Federației Ruse*)

6. În concluzie, din perspectivă comparativă, strategia de securitate propusă de Administrația Prezidențială este puternic influențată de strategia americană, de la care a preluat tematica luptei antiteroriste și modul de abordare a acesteia, precum și (probabil pe filieră europeană) speculația substituirii democrației cu conceptul de „bună guvernare”. Împrumuturile din strategia UE sunt superficiale și nu afectează substanța documentului. (Lipsa de corelare a SSNR cu concepția UE ar putea crea probleme României în procesul integrării ei europene.) SSNR este, însă, în mod esențial apropiată de concepția de securitate a Federației Ruse, mai ales în privința modului în care sunt tratate problemele interne (adică elemente banale de administrație sunt considerate a fi ținte de importanță strategică pentru securitatea națională). S-ar putea astfel susține că SSNR folosește un vocabular american și o gramatică rusească, prezentate într-o caligrafie europeană și imprimate pe o hârtie românească.

Comparația dintre SSNR (ediția 2002) și proiectul Administrației Prezidențiale ne indică faptul că documentul din 2002 este mult mai apropiat de definirea europeană a securității (soft security), în timp ce materialul din 2006 este profund impregnat de o viziune neo-conservatoare asupra lumii și societății românești.

III. Concluzii și recomandări

Din analiza de conținut a proiectului Strategiei de Securitate Națională a României, coroborată cu acțiunile de politică internă și internațională ale președintelui Traian Băsescu rezultă faptul că **documentul prezentat de Administrația Prezidențială are un caracter populist, fiind astfel construit încât să facă posibilă instaurarea unui regim de autoritate personală.**

Strategia de Securitate Națională a României este puternic influențată de viziunea neo-conservatoare americană asupra securității internaționale, Administrația Prezidențială incluzând doctrina loviturii anticipative, fără să afirme însă în mod explicit acest lucru.

Spre deosebire de celelalte strategii de securitate studiate în acest Raport, varianta propusă de Administrația Prezidențială are cea mai extinsă abordare a aspectelor interne ale securității. Sub conceptul relativ ambiguu de „bună guvernare” se ascund intențiile inițiatorului de a se implica în cât mai multe din problemele societății românești. Sub această abordare SSNR apare a fi vehiculul teoretic pentru crearea unui guvern paralel, prin lărgirea structurii și ariei de competențe ale CSAȚ.

Viziunea care stă la baza proiectului de strategie de securitate națională propus de Administrația Prezidențială nu este sistematică, ci neo-totalitară. Practic, din perspectiva Strategiei asumate de Traian Băsescu, toate problemele sociale și politice pot fi tratate ca și componente ale securității: de la crima organizată până la sistemul de învățământ, administrație, garantarea proprietății etc.

Conceptul de securitate asumat de Traian Băsescu este mai extins decât variantele sale europene, americane sau rusești, deci mai greu de urmărit în aplicarea sa. Dimensiunea sa amplă face din SSNR un document ambiguu, care ar putea permite invocarea oricăror pretenții de intervenție prezidențială în sfera instituțiilor guvernamentale, folosindu-se de alibiul apărării „securității naționale”.

În lumina observațiilor și concluziilor asupra proiectului Strategiei de Securitate Națională a României, considerăm că este necesară refacerea întregului document. Strategia de Securitate Națională a României trebuie rescrisă în întregime, pentru a i se da unitate conceptuală, simplitate și coerență internă. Din Strategia de Securitate Națională a României trebuie eliminate toate conceptele ambigue (de genul „buna guvernare”) care ar permite o expansiune a instituțiilor de informații în zona vieții private. Aspectele interne ale securității trebuie incluse în Strategia de Securitate a României într-o manieră sintetică, clar definite, astfel încât să fie evitat abuzul de putere din partea unor instituții ale statului în raport cu alte instituții și din partea instituțiilor asupra cetățenilor. De asemenea, trebuie eliminate toate referirile la un context politic intern sau la un

angajament politic real sau invocat, care transformă Strategia de Securitate Națională într-un document de propagandă politică.

Propunem următoarea structură pentru o strategie de securitate națională a României care să respecte standardele democratice:

I. Definirea elementelor esențiale care circumscriu identitatea prezentă a națiunii române (țară central europeană, cu vocație atlantică, cu influență și experiență în spațiul balcanic și pontic, de dimensiuni mijlocii, cu resurse naturale de valoare modestă spre mediu, cu o structură socială anacronică, cu tendințe demografice negative, cu un grad de educație a populației mijlociu, dar cu un potențial uman mare, cu organizare statală pe baze civice și multiculturală etc.)

II. Definirea mediului de securitate internațional: amenințări actuale și de perspectivă

III. Definirea interesului național: obiective strategice - modernitate, integrare europeană, dezvoltare durabilă

IV. Definirea securității naționale prin raportare la interesele și obiectivele strategice ale României - care sunt amenințările la adresa securității naționale care sunt generate sau favorizate de procesul atingerii acestor obiective?

V. Definirea securității naționale a României din perspectiva identității sale europene și a apartenenței la alte organizații internaționale

- *Uniunea Europeană*
- *NATO*
- *Națiunile Unite și alte organizații internaționale*
- *Aspecte regionale ale politicii de securitate: Balcanii de Vest, zona extinsă a Mării Negre*

VI. Identificarea riscurilor și amenințărilor generale la adresa securității României - interne și externe (ex. terorismul, corupția, autoritarismul, deficitul democratic, destructurarea socială și disparitățile socio-economice grave, precaritatea resurselor energetice, perpetuarea dezordinii internaționale post bipolare, perpetuarea ambiguităților legate de statutul post sovietic al Rusiei, slăbiciunile politicii de securitate și apărare ale UE etc.)

VII. Definirea principiilor de bază ale acțiunilor strategice ale României - principii privind natura statului, constituirea alianțelor, declanșarea acțiunilor unilaterale, integrarea regională și subregională; de asemenea controlul civil asupra armatei, demilitarizarea serviciilor de informații, echilibrul dintre securitate și respectul drepturilor omului, transparența și profilaxia etc.

VIII. Definierea acțiunilor strategice prioritare - populația (structură, creștere demografică, educație), securitatea energetică, dezvoltarea infrastructurilor, dezvoltarea durabilă, dezvoltarea creației tehnico-științifice, reforma ordinii internaționale (în primul rând integrarea europeană și dimensiunea europeană a securității României)

IX. Resursele securității naționale, instituțiile implicate și macro echilibrele dintre ele (inclusiv forțele armate și serviciile de informații, rolul Justiției etc.)

În elaborarea documentului ar trebui să se țină seama cu precădere de obligația corelării SSNR cu concepția de securitate a UE și a alinierii la standardele principale în materie de securitate fixate de Consiliul Europei.